

PHA 201 PALEOLİTİK KÜLTÜRLER

KONU 6: MODE 3 KÜLTÜRLERİ

GENEL HATLARIYLA MOUSTERIAN

Mousterian hazırlanmış çekirdeklerden çıkarılan yongalar üzerine yapılan alet gruplarının standartlaştığı aşamayı temsil eder. Bu kültür adını Fransa-Dordogne'daki Le Moustier sığınağından alır. Bütünüyle orta Paleolitik döneme aittir. Riss buzulu, Riss-Würm buzul arası ve Würm buzullaşması sırasında gelişmiş bir kültür evresidir. Mousterian'ın Avrupa'daki yapımcıları *Homo neanderthal*'ler, öte yandan başlangıç aşamalarında Yakındoğu'daki yapımcıları ise *Homo sapiens*'lerdir. Buna karşın Avrupa'dan göç eden Neandertal'ler orta Paleolitiğin sonlarına doğru Yakındoğu'ya gelmişlerdir. Dolayısıyla da Yakındoğu'nun bazı merkezlerinde önceleri *Homo sapiens* bulguları varken, bu tabakaların üzerinde Neandertal yerleşimleri konuşlanmış ve kültür belgelerini bırakmışlardır. Bunun sonrasında ise yeniden *Homo sapiens* bulgularının oturacağı üst Paleolitik kültür evreleri gelişmiştir. Önceleri bir karışıklık nedeni gibi görünse de, günümüzde, bu durumun farklı insan türlerinin göçlerinin yarattığı bir durum olduğu ortaya çıkınca, insan hareketlilikleri ve kültürel katlaşımlarda bir karışıklığın olmadığı çok net bir biçimde bilinmektedir.

Le Moustier yerleşim yeri farklı yükseltilerdeki iki farklı sığınaktan oluşur. Yüksek kotta bulunan üst sığınak, 1864'de E.Lartet tarafından kazılmıştır. Bu sığınakta alt katmandan üst katmana doğru; Acheulean gelenekli Mousterian, Chatelperronian ve Aurignacian evreleri tespit edilmiştir. Peyrony isimli arkeolog tarafından kazılan alt sığınakta ise Acheulean gelenekli Mousterian ile birlikte tipik Mousterian seviyeler ve daha üstte Chatelperronian ile Aurignacian seviyeler tanımlanmıştır. Alt sığınakta bir Neandertal çocuğa ait iskelet kalıntısı da tespit edilmiştir. Le Moustier sığınaklarındaki en tipik Mousterian aletler arasında kenar kazıyıcılar ve Mousterian uçlar yer alırlar.

Mousterian terimini ilk kez dillendiren kişi ise 1872 yılında G.de Mortillet olmuştur. Tüm bu bilgilerin ışığında Avrupa'daki Mousterian'ın yapımcıları Neandertal'lerdir diyebiliyoruz. Bununla birlikte Mousterian'ın ya da en azından erken Mousterian'ın Avrupa'daki Clactonian'den evrimlendiği düşünülmektedir. Eski Mousterian aynı zamanda levallois teknolojisiyle birlikte geç Acheulean ve Micoquian'ın son aşamalarıyla çağdaş görünmektedir. Dolayısıyla aralarında bir takım bağlantılar oluşmuştur. Mousterian

endüstrilerin erken aşamalarında karşımıza çıkan az sayıdaki iki yüzeyle aletler bu şekilde açıklanabilirler. Mousterian'ın gelişen aşamalarında iklim koşullarının da soğumasıyla orta Avrupa'daki Neandertal grupları batıya ve güneye doğru göç etmişler ve genellikle de mağaralarda yaşamlarını sürdürmüşlerdir.

Mousterian'ın kendi içinde alt evreleri vardır. Düzeltileme biçimlerinde olduğu gibi, tiplerin birbirlerine oranları da hissedilir bir biçimde değişmektedir. Bu durum ilk kez Peyrony tarafından ortaya konmuştur. F.Bordes ise, Fransa'daki Pech de l'Aze ve Combe Grenal kazılarının istatistik verilerine dayanarak yeni Mousterian evrelerin ve tanımlamaların gerekliliğini ortaya koymuştur. Mousterian açısından sistematik ve tipolojik incelemelerin yapıldığı 5 büyük Mousterian grubu vardır. Bunlar:

1. Acheulean Gelenekli Mousterian
2. Tipik Mousterian
3. Dişlemeli Mousterian
4. Quina Tip Mousterian
5. Ferrassie Tip Mousterian